

Sådan vurderes naturplejen

Kort om naturkvalitet og naturpleje i Smag på Landskabet.

Af Lisbeth Nielsen og Anna Bodil Hald, Natur og Landbrug

Når vi sætter dyr ud på naturarealer for at pleje naturen, er det naturligvis vigtigt, at vi kan vurdere, om naturen reelt bliver 'plejet'. Pleje indebærer, at afgræsningen fremmer de plante- og dyrearter, som vi ønsker, skal have det godt på arealet. Når vi skal vurdere naturplejens kvalitet ser vi især på plantebestanden. Vi ser på planternes naturkvalitetsscore (se afsnittet nedenfor *Derfor er planterne indikator for naturkvalitet*) og på, om vegetationen er af en karakter, der kan understøtte insekt- og fugleliv.

Særlige plus- og minus arter

Ved en første runde på et areal ser vi efter, om der er særligt positive arter, der skal fremmes eller bevares, og om der er særligt negative arter, der skal hæmmes eller helt væk (invasive arter). Ud fra det giver vi landmanden et overblik over arealets naturmæssige tilstand, et mål med plejen og forslag til særlige tiltag.

Vurdering af naturkvalitet ud fra plantearter

Ud over de specielt positive og negative arter noterer vi også de arter, vi observerer på en runde (det er ikke alle arter, der kommer med, men erfaringer viser, at naturkvaliteten kan beskrives rigtig godt med denne metode). Vi vurderer, om arterne kun forekommer sporadisk eller er dominerende, således at arterne får en karakter fra 1-10.

Når der både er en værdi for artsscore og for forekomst, kan vi lave en generel score for arealet. En sådan score er uafhængig af arealets størrelse og kan for lysåbne naturtyper sammenlignes med landsgennemsnittet i score for de forskellige naturtyper.

Ud over en vurdering af arealet som helhed udlægger vi en såkaldt 'dokumentationscirkel'. Det er et cirkelformet areal med en radius på 5 m, hvor vi kan beregne artsscore pr. cirkel. Sådanne dokumentationscirkler, der f.eks. placeres i henholdsvis naturmæssigt gode og dårlige områder, kan benyttes til opfølgning i en efterfølgende årrække.

Der vælges forskellige niveauer til naturkvalitetsbeskrivelse. Man kan f.eks. vælge at fokusere på enkelte plus og minusarter, benytte en samlet artsliste og kvalitetsscore pr. areal eller pr. cirkel. Eller vi kan fokusere på en enkelt sjælden art.

Ved hjælp af disse metoder er det muligt at beskrive det samlede areal, som afgræsses af en flok kvæg. Der kan gives en karakter for besætningens naturplejeindsats, dvs. hvor stor en del af deres foder der kommer fra naturarealer, samt en karakter for arealernes naturkvalitet.

Derfor er planterne indikator for naturkvalitet

Ud fra de vilde planter på arealet kan vi altså vurdere naturkvaliteten af et naturområde. Det skyldes, at de vilde plantearter har en række krav til deres levested, f.eks. jordens næringsstofniveau, surhedsgrad, fugtighed og lys på voksestedet.

Nationalt Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet har udarbejdet et system, hvor alle plantearter, der forekommer i den danske natur, har fået tildelt en karakter for naturkvalitet. Karakteren svarer til artens følsomhed over for forringelse af naturtilstanden og ønskværdigheden af arten i den danske natur.

Høj karakter har arter, der er meget følsomme over for forringelser, og som forsvinder, hvis en negativ påvirkningen er høj, f.eks. gødskning og dræning. Det er positive arter.

Lav karakter har arter, der er tolerante eller fremmes af sådanne forringelser. Det er negative arter.

Naturkvalitetssystemet giver højeste karakter, karakteren 7, til plantearter, der er ekstremt følsomme for forringet naturtilstand. Laveste karakter, karakteren -1, gives til arter, der er invasive arter eller problemarter, og begunstiget af forringet naturtilstand.

Arter, der er særligt følsomme over for påvirkninger, er ofte mere sjældne arter. Der er dog også følsomme arter, som forekommer i mange forskellige naturtyper, og som er knap så sjældne. De er gode indikatorer for god naturtilstand og har også en høj karakterværdi.

Brug af indikator-plantearter skal sættes i perspektiv. Forekomst af positive arter er ikke altid et udtryk for arealets naturtilstand på et givent tidspunkt, idet arterne kan stå tilbage efter tidligere gode forhold. Det kan ses ved, at der samtidigt er mange problemarter og andre arter med lav karakterværdi. Til gengæld viser de positive plantearter, at der er et potentiale på arealet, der kan arbejdes videre med i plejen.

Eksempler på arter med høj karakter

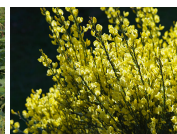
Tormentil (+6)

Engblomme (+6)

Stor nælde (-1)

Gyvel (-1)

Liden klokke (+5)

Maj-gøgeurt (+5)

Burrenerre (-1)

Rødgran og bjergfyrr (-1)

Foto: Biopics

Læs om plus og minusarter [her](#)

Kvægafgiftsfonden

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Når man vurderer et naturareal får planterne en kvalitetsscore. Scoren afspejler, om det er en ønsket art, eller en art som skal hæmmes. Planten Tormentil hører til plus-arterne med en score på + 6.

Foto: Biopics

Læs mere [her](#)

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvæga-
afgiftsfonden, Region Midtjylland samt kom-
munerne Ringkøbing-Sjælland, Skive, Holstebro
og Randers.